

engelenberg
openbare daltonschool

Daltonhandboek van ods Engelenberg 2023-2024

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Dalton Ontwikkel Plan	2
Missie	2
Visie	2
Kernwaarden o.d.s Engelenberg	3
Dalton Kernwaarden	4
Daltondoelen 2022-2026	7
Dalton Jaarplan	8
Algemene afspraken	10
Effectiviteit	10
EDI	10
Zelfstandigheid	12
De taakbrief	12
Opbouw van de taken	12
Daltonbord	13
Samenwerken in de taak	14
Zelfstandig werken	14
Planning en notatie	14
Keuzewerk	15
Keuzewerk groep 3	15
Keuzewerk groep 6-8	15
Samenwerken	17
Maatjes	17
Coöperatieve werkvormen	17
Werkvormen Onderbouw	17
Werkvormen middenbouw	18
Werkvormen bovenbouw	18
Evaluatie/reflectie	20
Nakijken	21
Dalton in groep 1-2	22
Dagritmepakket	22
Takenbord:	22
Daltonbord	23
Kwartiertjeskring	23
Uitgestelde aandacht	24

Inleiding

Voor u ligt het Daltonhandboek van O.d.s. de Engelenberg. Hierin staat beschreven hoe wij op school ons Daltononderwijs vormgeven, welke afspraken wij hanteren en welke doelstellingen we hebben geformuleerd. Wij vinden het belangrijk om bovenstaande punten te borgen, mede daarom hebben wij dit handboek opgesteld. Aangezien onze school altijd in ontwikkeling zal blijven, zal ook de inhoud van het Daltonhandboek mee veranderen met als doel de leerlingen kwalitatief goed en inspirerend onderwijs aan te bieden.

Dalton Ontwikkel Plan

Missie

Onze school is een openbare Dalton basisschool voor kinderen van 4 t/m 12 jaar. Onze school staat open voor alle leerlingen tenzij het ondersteuningsprofiel verheldert dat wij een kind de juiste ondersteuning niet kunnen bieden. Wij geloven in de kracht van de vijf daltonpijlers: samenwerking, vrijheid & verantwoordelijkheid, effectiviteit, zelfstandigheid en reflectie. Het is ons doel dat leerlingen zich vanuit een veilige, positieve en prettige omgeving cognitief en sociaal ontwikkelen. Kinderen die na groep acht o.d.s. Engelenberg verlaten, zijn voorbereid op de wereld van nu en de kansen van de toekomst. We leren de kinderen hoe je het beste uit jezelf haalt en dat je niet overal goed in hoeft te zijn. Dat je van fouten kunt leren, als je hierop de juiste feedback krijgt. Plezier en positiviteit vormen de optimale basis voor leerontwikkeling.

O.d.s. Engelenberg is een school waar je met plezier in een betekenisvolle omgeving je eigen kwaliteiten ontdekt en al lerende uitgroeit tot een zelfbewuste tiener.

Visie

Leren vanuit de Dalton pijlers stimuleert leerlingen om actief bezig te zijn. Door leerlingen (binnen gestelde kaders) ruimte en vertrouwen te geven, ontwikkelen zij zich op een manier die bij hen past en voelen zij zich eigenaar van hun leerproces. We stimuleren onze leerlingen om keuzes te maken in dit leerproces en kritisch te zijn over wat ze leren en waarom ze dat leren. We differentiëren ons onderwijs om tegemoet te komen aan de verschillende niveaus, leerstijlen en achtergronden van onze leerlingen. De leerling volgt de voor hem/haar relevante instructies en verwerkt de opdrachten op zijn eigen- of vrije werkplek. Binnen onze instructies passen we coöperatieve werkvormen toe en werken we zo nu en dan groepsdoorbrekend. We creëren inclusiever onderwijs dat leren mogelijk maakt voor alle leerlingen. Ieder kind is bij ons welkom!

Door leerlingen te betrekken, ze serieus te nemen en verantwoordelijkheid te geven, creëren we een grote mate van betrokkenheid. En dan kom je tot leren, met resultaten.

Maar wat we eigenlijk het belangrijkste vinden is het hebben van plezier en een intrinsieke motivatie om te leren. Nieuwsgierig zijn naar de wereld om je heen, met alles wat daarin te ontdekken valt. Deze nieuwsgierigheid willen we stimuleren met ons uitdagende onderwijs, want met een nieuwsgierige houding én plezier onderzoek, ontdek en leer je zoveel meer! We werken en leren vanuit de Daltonpijlers, welke zich richten op het ontwikkelen van vaardigheden die relevant zijn voor de wereld van vandaag en morgen. De pijlers: verantwoordelijkheid, samenwerken, effectiviteit, zelfstandigheid en reflectie bieden hiervoor een ontzettend mooie basis. Wij bieden onderwijs aan dat aansluit op de behoeften van leerlingen en dat hen helpt zich te ontwikkelen tot zelfbewuste, kritische en verantwoordelijke burgers. Het gaat niet alleen om het aanleren van kennis, maar om het ontwikkelen van vaardigheden en attitudes die leerlingen nodig hebben om succesvol te zijn in de maatschappij van morgen. De 21ste-eeuwse vaardigheden zijn hierbij een belangrijke aanvulling, waarbij we de parallelliteit zien met de Daltonpijlers. Deze vaardigheden dragen bij aan het ontwikkelen van de competenties die nodig zijn om succesvol te functioneren in de hedendaagse maatschappij. Denk hierbij bijvoorbeeld aan creatief denken, communiceren, mediawijsheid en probleemoplossend vermogen. Ook moedigen we onze leerlingen aan om fouten te durven maken en het leren van fouten te omarmen. Daarnaast worden talenten ontdekt en gestimuleerd. We willen ieder kind laten ervaren dat er iets is wat ze ligt, waar ze een passie voor hebben of kunnen ontwikkelen.

‘Samen voor uitdagend onderwijs’

Kernwaarden o.d.s Engelenberg

Samen leren

We zetten stevig in op de basisvaardigheden zoals rekenen, taal/lezen, spelling en burgerschap.

Samen werken

Met en van elkaar leer je meer. Kinderen worden gestimuleerd in wisselende samenstellingen met elkaar samen te werken.

Samen leven

We vinden het belangrijk dat iedereen zich thuis voelt op onze school. We zijn een openbare school waar alle kinderen welkom zijn.

Samen nieuwsgierig

Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en staan open om nieuwe dingen te ontdekken. De verwondering die hiermee gepaard gaat is de basis van het leren. Daarnaast zijn we nieuwsgierig naar elkaar en naar het verhaal van de ander.

Dalton Kernwaarden

1. Samenwerking

‘The school functions as a social community’

Een Daltonschool is een leefgemeenschap waar leerlingen, leerkrachten, ouders, schoolleiding en bestuur op een natuurlijke en gestructureerde wijze samen leven en werken. Een daltonschool is ook een leeromgeving waar leerlingen en leerkrachten iets van en met elkaar leren. Doordat leerlingen samen met leerkrachten en medeleerlingen aan hun leertaken werken, leren zij met elkaar om te gaan en leren zij dat zij elkaar kunnen helpen.

Het verwerven van kennis en vaardigheden in samenwerking met anderen kan het leren vergemakkelijken. Leerlingen leren dat er verschillen bestaan tussen mensen. Ze leren naar elkaar te luisteren en respect te hebben voor elkaar. Als leerlingen met elkaar samenwerken, ontwikkelen ze sociale vaardigheden en leren ze reflecteren op de manier waarop ze leren, zoals het beoordelen van een eigen inbreng en die van een medeleerlingen, het aangaan van de dialoog, het leren omgaan met teleurstellingen en het ervaren van een meeropbrengst uit de samenwerking. Het uiteindelijke doel is democratisch burgerschap. Een daltonschool is een oefenplek voor democratisering en socialisering.

Op ODS Engelenberg leren we kinderen vaardigheden om goed samen te spelen en samen te werken aan taken en opdrachten. Hiervoor gebruiken we onze sociaal emotionele methode van Kanjertraining en werkvormen van Coöperatief Leren. Ook leren we kinderen luisteren naar andere meningen en met respect omgaan met verschillen.

2. Vrijheid & verantwoordelijkheid

‘Freedom and responsibility together perform the miracle’

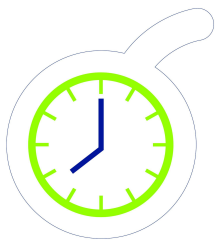
Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken en eigen wegen te vinden. Vrijheid in het daltononderwijs is de gelegenheid krijgen om het taakwerk zelf te organiseren. De opgegeven leerstof en de eisen die daaraan worden gesteld, de tijdslimiet, de werkafspraken en de schoolregels vormen de grenzen waarbinnen de leerlingen hun vrijheid leren gebruiken. Een leerling leert verantwoordelijkheid voor zichzelf en zijn omgeving te dragen, als zijn omgeving hem daarvoor de ruimte en mogelijkheden biedt.

Door leerlingen meer vrijheid te bieden, kunnen zij eigen keuzes maken en een actieve leerhouding ontwikkelen. Maar vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. Het is een taak van de leerkracht om iedere leerling een structuur te bieden om vrijheid binnen grenzen te leren hanteren. Leerlingen krijgen de ruimte om te ontdekken en te experimenteren, maar

worden tegelijk ook geconfronteerd met de relatie tussen wat ze doen en wat dat oplevert. Dat is voor leerlingen een geleidelijk leerproces, waarin zelfkennis en zelfinschatting een grote rol spelen.

Kinderen leren op ODS Engelenberg verantwoordelijkheid te dragen voor hun omgeving, hun werk, hun eigen gedrag en de omgang met elkaar. Wij vragen ook aan de kinderen om te zorgen voor een fijne leeromgeving, zodat iedereen met plezier naar school gaat en zodat elk kind goed en rustig kan werken in de klas. Wij dragen er samen zorg voor dat iedereen zich op school veilig voelt en in zijn/haar waarde wordt gelaten. We zijn met elkaar verantwoordelijk om de gemaakte regels en afspraken na te leven.

3. Effectiviteit

Dalton is een 'Efficiency measure'

Dalton is een maatregel om effectiever te werken: 'a simple and economic reorganization of the school'. Parkhurst wil met haar Dalton Plan het schoolse leren doelmatiger maken. Daarom zijn effectiviteit en efficiency al vanaf het begin twee belangrijke begrippen. Effectiviteit en efficiency vooronderstellen duidelijkheid over de onderwijsopbrengsten. Parkhurst vindt dat het onderwijs een brede functie heeft. Onderwijs behoort kinderen en jeugdigen ook cultureel en moreel te vormen, zodat ze zelfredzaam en sociaal verantwoordelijk worden: geoefend in, gewend aan en voorbereid op leven, werken en samenleven.

Het daltononderwijs is gericht op een effectieve inzet van tijd, menskracht en middelen. Parkhurst wil omwille van de efficiency leerlingen juist verantwoordelijkheid in handen geven. Zij stelt dat als leerlingen een taak krijgen, waar zij verantwoordelijkheid voor dragen en die ze in vrijheid zelf plannen en uitvoeren, het onderwijs dan veel effectiever is dan het stilzit- en luisteronderwijs dat zij zelf doorlopen heeft. Parkhurst maakt in haar Dalton Plan van kinderen als het ware kleine ondernemers, die verantwoordelijkheid leren dragen voor het schoolwerk, hun eigen werk, dat ze in vrijheid uitvoeren.

Kinderen leren op ODS Engelenberg om doelgericht te werken aan een taak die zo veel mogelijk op maat gemaakt is. We leren de kinderen op een efficiënte en verantwoorde wijze om te gaan met onder andere hun leertijd, de te gebruiken leermiddelen en werkvormen.

4. Zelfstandigheid

'Experience is the best and indeed the only real teacher'

Zelfstandig leren en werken op een daltonschool is actief leren en werken. Een leerling wil doelgericht werken aan een taak of opdracht en is in staat om tijdens dit leerproces hulp te zoeken indien noodzakelijk. Deze manier van werken stimuleert het probleemoplossend denken van leerlingen.

Om later als volwassene goed te kunnen functioneren moet een leerling leren beoordelen welke beslissingen hij/zij moet nemen en wat de gevolgen daarvan zijn. De keuzevrijheid dwingt een leerling tot het nemen van zelfstandige beslissingen die voor hem effectief en verantwoord zijn.

Op ODS Engelenberg leren de kinderen om stap voor stap een zelfstandige leerhouding te ontwikkelen. Van belang is dat zij hiervoor vaardigheden ontwikkelen die bijdragen aan deze houding. Zo leren we kinderen opdrachten te begrijpen, om te gaan met uitgestelde aandacht, hulp te vragen en hulp te bieden, taken te plannen en te bespreken wat goed gaat en wat kan worden verbeterd.

5. Reflectie

'I would be the first to hear welcome criticism'

Nadenken over je eigen gedrag en je eigen werk, is op daltonscholen belangrijk. Op veel daltonscholen maken leerlingen vooraf een inschatting van de moeilijkheidsgraad en de tijd van de opdrachten. Achteraf wordt hierover ook een feitelijke beoordeling gegeven en worden in gesprekjes regelmatig de inschattingen vooraf en de feitelijke beoordelingen achteraf met elkaar vergeleken. In zulke gesprekjes kan er dan bijvoorbeeld aandacht geschonken worden aan het feit waarom een kind steeds de rekenopgaven in de weektaak vooraf moeilijker inschat dan ze (achteraf) blijken te zijn.

Op andere aspecten van het werken in de klas wordt op een soortgelijke wijze gereflecteerd. Zo wordt geleidelijk de vaardigheid in het zelfstandig werken en het samenwerken opgebouwd. Het kritisch benaderen van onderwijskundige ontwikkelingen en inzichten is op een daltonschool vanzelfsprekend. Iedere docent die werkt op een daltonschool reflecteert op zijn/haar onderwijspraktijk en professioneel handelen. Ook op schoolniveau vindt reflectie over de kwaliteit van het daltononderwijs voortdurend plaats.

Op ODS Engelenberg leren kinderen om na te denken over hun handelen betreffende de leerweg en de leerdoelen en om sterke punten en verbeterpunten te benoemen. Kinderen leren ook reflecteren op hun eigen gedrag en dat van medeleerlingen. Dit doen de leerlingen individueel en samen, op gezette en ongezette tijden.

Daltondoelen 2022-2026

Lange termijn doel: Op onze school krijgen de kinderen les volgens de principes van Dalton en deze zijn helemaal geïntegreerd in het dagelijkse onderwijs.

(o=oriëntering, i=invoering, e=evaluatie, b=borging, x = uitgevoerd)

	2022-2023	2023-2024	2024-2025	2025-2026
Visietraject: (her)bepalen van onze visie	i-e	b	x	x
Er ligt een passend en onderbouwd aanbod op het gebied van keuzewerk.		o-i	e-b	x
We werken samen door middel van coöperatieve werkvormen.	e	b	x	x
Onze leerlingen werken zelfstandig met behulp van een taakbrief en het planbord.	o	i-e	b	x
De leerlingen en leerkrachten zijn in staat te reflecteren op hun eigen leer- en ontwikkelproces.	o-i	i-e	e-b	x
De leerlingen werken doelgericht aan hun eigen ontwikkeling.		o	i	e-b

Dalton Jaarplan

Wat gaan we doen	Wie	Wanneer	Evaluatie en borging
Daltonhandboek bijwerken delen nieuwe team	Dalton–coördinator	Week 35	
Implementeren nieuwe Daltonbord	leerkracht- en groep 4-8	Start nieuwe schooljaar	evaluatie vergadering 7 november borging in Daltonhandboek
Terugblikken afspraken EDI en inzet coöperatieve werkvormen. - 8 stappen tijdens instructie - elke instructie een coöperatieve werkvorm - controle van begrip - reflectie Wat hebben de (nieuwe) teamleden nodig?	Team	Vergadering 14 september	evaluatie vergadering 7 november borging in Daltonhandboek
- Terugblik naar eerste maand, waar lopen de (nieuwe) collega's tegenaan? - Doorgaande lijn bespreken - Collegiale consultatie inplannen voor wie wil. - tussenevaluatie coöperatieve werkvormen - Start werkgroep Keuzewerk: beginsituatie bepalen (groep 3 geeft presentatie van keuzewerk) - Werkgroep reflectie - Werken met de doelenmuur - Vooraf toetsen rekenen; ook al inzetten bij ander vakgebied?	Team	studiedag 2 oktober	
Daltonvisitatie	Team	17 oktober	
Terugblik Visitatie; aanbevelingen bespreken	Team	vergadering 7 november	
Groepsbezoeken Dalton	Dalton-coördinator	november en december	

Wat gaan we doen	Wie	Wanneer	Evaluatie en borging
Daltonhandboek bijwerken delen nieuwe team	Dalton-coördinator	Week 35	
oriëntatie 'De leerlingen werken doelgericht aan hun eigen ontwikkeling'	Dalton-coördinator	januari/februari	
- Aanbevelingen Visitatie - Doorgaande lijn - Presentatie werkgroep keuzewerk - Werkgroep reflectie - Doelenmuur - Aanpassing doelen op weektaak - Eindevaluatie Coöperatieve werkvormen + borging - Collegiale consultatie inplannen voor wie wil.	Team	studiedag 19 januari	Dalton-handboek
Eindpresentatie keuzewerk - afspraken over hoe in te voeren	werkgroep keuzewerk	vergadering 5 maart	
- oriëntatie 'De leerlingen werken doelgericht aan hun eigen ontwikkeling' - aanbevelingen visitatie	Dalton-coördinator	vergadering 23 april	
- herzien Daltonhandboek - evaluatie keuzewerk - aanbevelingen visitatie - Leerlingen werken doelgericht aan hun eigen ontwikkeling	Team	Studiedag 7 juni	Daltonhandboek
Begeleiden nieuwe leerkrachten	Dalton-coördinator	Hele jaar	
Opleiding Daltonleraar	Freddy	Hele jaar	
Daltonoverleg Regio Groot Zwolle	Dalton-coördinator	22 november 28 februari 29 mei	

Algemene afspraken

De dagkleuren zijn:

maandag	geel	•
dinsdag	rood	•
woensdag	groen	•
donderdag	blauw	•
vrijdag	oranje	•

Hand omhoog

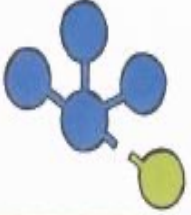
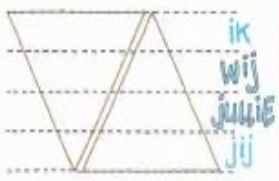
Als de leerkracht de aandacht wil van de groep steekt hij/zij zijn hand omhoog. De leerlingen volgen. Hiermee maak je zichtbaar dat er aandacht wordt gevraagd. Er vindt bij dit gebaar geen verbale ondersteuning plaats in groep 3 t/m 8. Bij de kleuters echter wel, omdat niet alle kinderen tijdens het werk zicht hebben op de leerkracht.

Effectiviteit

EDI

Wij geven op school instructie middels effectieve directe instructie (EDI). De lessen worden hierbij opgebouwd middels een vast schema, zoals op de volgende pagina beschreven.

LESFASEN		TECHNIEKEN
1. Activeren van voorkennis	2. Lesdoel	Betrekken en activeren
		
3. Instructie concept	4. Instructie vaardigheid	Controleren van begrip
		
5. Begeleide inoefening	6. Kleine lesafsluiting	Geven van feedback
		
7. Zelfstandige verwerking	8. Verlengde instructie	Herhalen
		

1. Starten met een terugblik. Activeren van de voorkennis. (warming-up)

2. Lesdoel benoemen vanuit het kind.

3. Korte en bondige instructie. Modelen van leerkracht. Verschillende werkvormen. Gebruik wisbordjes en beurtstokjes. Effectieve instructietijd.

4. Controle van begrip in verschillende werkvormen. Filteren wie het begrijpt.

5. Betrokkenheid van lln. stimuleren bij begeleide inoefening.

6. Evaluatie en herhaling van doel bij de lesafsluiting. Terugkoppeling en reflecteren.

7. Zelfstandige verwerking. Differentiatie op niveau, tempo en

hoeveelheid.

8. Verlengde instructie en pré-teaching. Niet alles samen doen, maar voordoen en dan zelf proberen.

Zelfstandigheid

De taakbrief

De leerlingen van groep 1,2 hebben 3 taken per week. Deze zijn gekoppeld aan de eerder aangeboden doelen en mogen zelfstandig worden gemaakt tijdens de werklessen. Na afloop van de taak plaatsen de leerlingen een stip op het taakbord. De leerkracht gebruikt dit moment om te observeren of de leerling het aangeboden doel beheerst.

Groep 3 werkt met een dagtaak. Hierop staan de taken die de leerlingen die zelfstandig kunnen maken tijdens de daltontijd. Als het kind de taak van de dag af heeft, kiest het uit de keuzetaken die achterop de taak staan, deze zijn gericht op de doelen van de periode.

Wij werken op school vanaf groep 4 met Weektaak.com. In dit programma worden de weekroosters door de leerkrachten gemaakt en het programma genereert een individuele taakbrief per leerling op zijn eigen niveau.

We maken op school doorgaans gebruik van drie leerwegen (1. instructie afhankelijk, 2. basis en 3. plus). Voor het ene kind kan de leerkracht besluiten de taak te verlichten (zorgweg) en voor het andere kind kan hij besluiten om de te gemakkelijke onderdelen te vervangen door moeilijkere (plusweg). Leerlingen die buiten deze leerwegen vallen krijgen een eigen leerlijn. De leerkracht voert in het programma per vakgebied in welke leerweg het kind volgt en op deze manier genereert het programma adaptieve taakbrieven met daarop voor elk kind passende taken.

Als blijkt dat een kind nog niet toe is aan het gebruiken van een weektaak, kan er in overleg met de Intern begeleider gekozen worden voor het werken met een dagtaak.

Opbouw van de taken

Het werken met een taakbrief is als volgt opgebouwd.

groep 1-2	De leerlingen maken drie taken per week; een rekentaak, een motoriektaak en een taal/samenwerктаak. De taken worden afgekleurd op het takenbord wanneer ze afgerond zijn.	Na de administratie op het takenbord kiest het kind een andere activiteit van het kiesbord.
groep 3	De opdrachten staan voor de hele week op het daltonbord genoteerd. Na week 2 of 3 wordt er gestart met de ééndaagse taakbrief.	Als het kind de taak van de dag af heeft, kiest het uit de keuzetaken die achterop de taak staan.
groep 4	De opdrachten staan voor de hele week op het daltonbord genoteerd. De zelfstandige opdrachten van de leerlingen staan op de ééndaagse taakbrief. De leerlingen bepalen per dag de volgorde van de geplande taken.	Als het kind de taak van de dagen af heeft, kiest het kind opdrachten uit

		de andere taken en/of keuzetaken.
groep 5	De zelfstandige opdrachten staan voor de hele week op het daltonbord genoteerd. Er wordt gestart met een twee- en driedaagse taakbrief. De kinderen mogen zelf zelfstandige taken inplannen en bepalen per dag de volgorde van de geplande taken. Gaandeweg het jaar, wanneer de klas er aan toe is, wordt er gestart met een weektaak. Afkleuren met dagkleuren.	Als het kind de taak van de dagen af heeft, kiest het kind stof uit de andere taken en/of keuzetaken.
groep 6,7,8	De leerlingen werken aan een weektaak. Ze plannen zowel de maatjestaken als de individueel te maken taken. De leerlingen bepalen per dag de volgorde van de geplande taken.	Als het kind de taak van de dagen af heeft, kiest het kind stof uit de andere taken en/of keuzetaken.

Daltonbord

In groep 4 TM 8 wordt gewerkt met een daltonbord. Hierop worden met kaartjes aangegeven welke instructies er deze week zijn. Is er geen instructie, dan is er tijd om zelfstandig aan de taak te werken.

Het daltonbord is per dag ingedeeld in blokken van een half uur. Boven elk blok staat de starttijd van het betreffende blok vermeld. Dit geeft de leerkracht en de leerlingen overzicht over de dagindeling. Voor instructies en gezamenlijke activiteiten, wordt gebruikgemaakt van blauwe kaartjes met daarop het vakgebied. In een combinatiegroep is er sprake van drie kleuren kaartjes. Één voor elke groep en een gezamenlijke kleur. Het blok blijft leeg wanneer er sprake is van een moment van zelfstandig werken. Deze blokken kunnen uiteraard gedurende de dag alsnog gevuld worden, wanneer er bijvoorbeeld verlengde instructie gegeven gaat worden aan een groepje leerlingen. In een combinatiegroep

	8:30	9:00	9:30	10:30	11:00	11:30	12:00	13:00	13:30	14:00
ma					spelling					
di	lezen			taal	spelling	11:45 - T				Blits
woe	lezen	rekenen		gym	spelling	11:45 - T				
do 28/9	stil lezen	rekenen les 5 peilles		10:00 eten 10:15 buiten taal 6b: les 13 7: les 13	spelling 6b: les 3 7: 44. Spelling	11:45 - T	Karakter 6b: les 2	12:15 eten Engels 6b: lesson 2 7: lesson 2	Blits 6b: les 3 7: les 2	
vr 29/9	stil lezen	rekenen les 6		10:00 eten 10:10 gym		11:45 - T taal les 14	12:15 eten Week-taak ingeleverd	handvaardigheid	huuswerk!	

Samenwerken in de taak

Omdat samenwerken een belangrijk aspect van het daltononderwijs is, wordt er in veel situaties samengewerkt. Daarom staan er ook in de taak opdrachten waarbij samenwerken noodzakelijk is.

Kleuters: Regelmatig is er samenspel vereist tijdens het maken van de taken.

Groep 3: Regelmatig staat er een samenwerkingsopdracht in de taak.

Groep 4 t/m 8: De samenwerkingsopdrachten worden gevarieerd aangeboden verdeeld over verschillende vakgebieden. Dit staat aangegeven op de taakbrief van de leerlingen.

Zelfstandig werken

Tijdens het zelfstandig werken werken de leerlingen aan hun taakbrief. De leerlingen zitten naast hun maatje en kunnen als zij een vraag hebben hun maatje vragen. De handelingswijzer van zelfstandig werken hangt in de klas en tonen de stappen

1. Ik denk zelf na
2. Ik lees de opdracht nog eens
3. Ik vraag mijn maatje
4. Ik zet mijn blokje op vraagteken en ga door met ander werk

De leerlingen van groep 3 t/m 8 hebben allemaal een blokje in het vak. Het blokje gebruiken we tijdens het zelfstandig werken. Dit blokje heeft 3 kanten.

Groen: Je mag mij een vraag stellen tijdens het zelfstandig werken.

Rood: Ik wil niet gestoord worden tijdens het zelfstandig werken.

Vraagteken: Ik heb een vraag aan de leerkracht.

De leerkracht kan tijdens het zelfstandig werken verlengde instructie geven en loopt vaste rondes door de klas, zodat de leerlingen vragen kunnen stellen en eventuele vragen geclusterd kunnen worden.

De leerlingen mogen tijdens het zelfstandig werken gebruik maken van de werkplekken op de gang. De leerlingen kan op het kozijn zien of er een gangplek beschikbaar is en neemt zijn gangpas mee.

Planning en notatie

Naarmate het kind meer vrijheid krijgt bij het plannen van zijn/haar werkzaamheden, heeft hij/zij ook meer handvatten nodig om dit te kunnen doen. Het moet voor de leerkracht en het kind zichtbaar zijn hoe de vordering is.

Hiervoor worden de "hulpmiddelen" gebruikt.

1. In groep 3 en 4 werken we met een dagplanning

2. In de groepen 3 t/m 8 staat de actuele planning van de week op het bord voor in de klas.
3. Vanaf midden groep 4 gaan de kinderen hun eigen taak plannen. Ze moeten vooraf bepalen wanneer ze de (maatjeswerk) opdrachten willen doen. Ze geven hun planning aan in de dagkleuren, in de zogenaamde **planningshokjes** op de taakbrief. Vanaf groep 7 worden de kleuren vervangen door vakjes met de dagen van de week. De kinderen kleuren het vakje van de dag waarop iets gepland wordt.
4. Als een opdracht klaar is, dan wordt dit afgetekend in een daarvoor bestemd **aftekenhokje**.
Bij de kleuters op het takenbord met een gekleurde magneet, en vanaf groep 3 door het kleuren van het betreffende vakje op het taakblad.
Het kind kan zo de vorderingen in één oogopslag zien.

Keuzewerk

Keuzewerk groep 3

Keuzewerk in groep 3 vindt plaats in de vorm van een keuzetaak. Nadat de verplichte taken zijn gedaan, kunnen de kinderen taken kiezen van de keuzetaak. Deze taken hebben veelal te maken met de doelen van lezen, spelling en rekenen. De keuzetaken kunnen zij zelfstandig of samen maken. Soms staan er ook samenwerkingsopdrachten bij het keuzewerk.

Aan het begin van het jaar wordt de keuzetaak geïntroduceerd. Kinderen mogen dan per moment zelf kiezen wat ze gaan doen.

Halverwege het jaar proberen we het plannen te stimuleren. Dan plannen de kinderen aan het begin van de week welke keuzetaak ze gaan doen op welke dag.

Keuzewerk groep 4-5

Het afgelopen jaar heeft groep 4-5 op dezelfde manier gewerkt als groep 6-8 en dit is niet geschikt gebleken. Dit jaar is er een werkgroep geformeerd die kritisch naar het keuzewerk gaat kijken en met een plan gaat komen om het keuzewerk effectief te maken voor alle groepen.

Keuzewerk groep 6-8

Met de keuzetaak willen we het eigenaarschap van de leerlingen vergroten. Het is een vakoverstijgende opdracht, dat wil zeggen dat de leerlingen bezig zijn met meerdere vakgebieden voor één opdracht die zij zelf, of samen medeleerlingen, in elkaar gaan zetten. Bij deze nieuwe keuzetaak komen, naast de kernwaarden van het daltononderwijs, diverse schoolse vaardigheden aan bod:

- zelfinzicht → wat wil ik leren, wat moet ik doen om het te kunnen leren;
- zelfregulering → hoe ga ik leren wat ik wil leren, welke stappen ga ik volgen;
- kritisch denken → is de opdracht haalbaar en zit er voldoende diepgang in;
- mondelinge/schriftelijk taalgebruik → vorm van presentatie;
- creativiteitsontwikkeling → hoe ga ik de opdracht vormgeven.

Afspraken Keuzetaak:

De leerlingen krijgen het keuzeformulier.

De leerlingen vullen het formulier in en leveren het in dezelfde week weer bij de leerkracht in.

De leerkracht bespreekt deze met de leerling(en) en is kritisch op de onderzoeksvraag. De leerkracht probeert de leerlingen uit te dagen.

Er wordt met de leerlingen afgesproken wat de eisen zijn en tot wanneer ze aan deze keuzetaak kunnen werken.

Op het formulier beschrijven de leerlingen:

- wat het onderwerp is
- welk vakgebied erbij hoort (bovenbouw meerdere vakgebieden)
- wat zij precies gaan doen
- wat zij daarbij nodig hebben
- wat zij hebben geleerd? (na de keuzemarkt)

De leerkracht heeft samen met de leerlingen een datum vastgesteld voor de keuzemarkt. De leerlingen presenteren op die dag wat zij in de afgelopen weken hebben uitgevoerd. De leerlingen kunnen tijdens de keuzemarkt elkaars opdrachten bekijken, vragen aan elkaar stellen en tips en tops geven.

Na de keuzemarkt krijgen de leerlingen weer een nieuw keuzeformulier en starten zij aan een nieuwe opdracht. Op deze manier werken de leerlingen aan hun eigenaarschap door zelf een onderwerp te bepalen en daar een opdracht aan te koppelen. Zorg als leerkracht er voor dat alle leerlingen tijd hebben om aan het keuzewerk te werken.

In de lagere klassen kunnen de leerlingen er ook voor kiezen om een spel uit de keuzekast te pakken (het blauwe hok).

Eisen aan het keuzewerk:

- minimaal 2 vakgebieden combineren (Groep 6,7,8 minimaal 3)
- diepgang (alleen een tekening is niet voldoende)
- keuzemarkt: leerlingen 'presenteren' hun eigen opdracht tijdens de keuzemarkt.
- de leerlingen bedenken hun eigen opdracht.
- De leerlingen zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen opdracht: ze houden alles zelf bij.
- Groep 6,7,8: Wanneer er samengewerkt wordt, is het van belang dat ieder evenveel bijdraagt aan de opdracht.

documenten:

- formulier
- lijst voor de leerkracht om het bij te houden
- keuzemarkt
- beoordelingsformulier

Deze documenten zijn te vinden op de Drive:

<https://drive.google.com/open?id=1U7TlalbW3-Hs3FehWy6zRSy9aKlq8uf>

Samenwerken

Maatjes

Wij werken op school met maatjes. Met dit maatje worden onder andere de samenwerkopdrachten gedaan. Elke week (of elke twee weken in de groepen 7-8) worden de kinderen gekoppeld aan een ander maatje, zodat de kinderen ervaren hoe het is om met kinderen samen te werken die ze zelf niet zo snel zouden kiezen.

Coöperatieve werkvormen

In iedere groep wordt er tijdens de instructies gebruikgemaakt van coöperatieve werkvormen. Dit doen we om alle leerlingen actief te betrekken bij de instructie en deze zo effectief mogelijk te maken. Per jaargroep wordt er een drietal coöperatieve werkvormen aangeleerd. Daarnaast zijn leerkrachten vrij andere coöperatieve werkvormen te gebruiken. Cooperatieve werkvormen zijn een onderdeel van effectieve directe instructie en worden tijdens elke instructie gebruikt.

Werkvormen Onderbouw

1. Zoek iemand die

Iedereen loopt met het werkblad door de klas en zoekt een andere leerling.

De ene leerling stelt een vraag van het werkblad, de andere probeert antwoord te geven. Lukt dit, dan schrijft de leerling het antwoord op.

De andere leerling checkt het antwoord en schrijft zijn eigen naam erbij.

Vervolgens wisselen de rollen.

Klaar: Zoek iemand anders die...(stap 2-3-4)

2. Wandel wissel uit

Alle leerlingen verspreiden zich onafhankelijk van elkaar in het lokaal. Als de leerkracht 'Sta stil!' roept, dan stopt iedereen. Elke leerling vormt een duo met degene die het dichtst bij staat. De leerkracht stelt een vraag of geeft een opdracht. De duo's wisselen hun antwoorden uit. Deze werkvorm lijkt erg op de binnen- en buitencirkel. Hij kan ingezet worden bij begeleide inoefening, zelfstandige verwerking of als reflectieopdracht. Deze werkvorm is geschikt voor groep 1 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren en informatie uitwisselen. De tijdsduur is ongeveer vijf minuten.

3. Binnen buiten kring

De leerlingen maken twee kringen, met de gezichten naar elkaar.

In elk tweetal praat één leerling.

Er wordt gewisseld (op teken).

Er wordt doorgedraaid op teken van de leerkracht.

Werkvormen middenbouw

1. Placemat

Elk groepje van vier leerlingen krijgt een vel papier, met in het midden een rechthoek. Vanuit de hoeken van de rechthoek trekken de kinderen lijnen naar de hoeken van het papier. Op die manier ontstaan er nog vier vakken, voor elk groepslid een.. De leerkracht geeft een opdracht en elke leerling schrijft in zijn eigen vak zijn ideeën en antwoorden op. Daarna gaan de leerlingen overleggen en formuleren ze een gemeenschappelijk antwoord. Dat schrijven ze op in de gemeenschappelijke rechthoek. Daarop volgt de klassikale uitwisseling. De placemat is een vorm van zelfstandige verwerking. Deze werkvorm is in te zetten van groep 3 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren, overleggen en overeenstemming bereiken. De tijdsduur is tien tot vijftien minuten.

2. Genummerde hoofden

De leerlingen tellen af (of zijn genummerd).
De leerkracht stelt een vraag en geeft bedenktijd.
De leerlingen schrijven elk het antwoord op.
De leerlingen staan op en steken de koppen bij elkaar.
De leerlingen gaan zitten wanneer iedereen het antwoord weet.
De leerkracht noemt een nummer.
De leerlingen met dat nummer geven elk het antwoord dat ze hebben opgeschreven.
Herhalen stap 2 t/m 7.

3. Om de beurt

De kinderen zitten in tweetallen. De leerkracht stelt een vraag waarbij meerdere, korte antwoorden mogelijk zijn. Een voorbeeldvraag is: Welke landen in Europa ken je? De kinderen geven om de beurt een antwoord. Dat kan mondeling, maar ook op een gezamenlijk blaadje. Daarna volgt een klassikale afronding, waarbij enkele leerlingen hun antwoorden noemen. Deze werkvorm kan tijdens diverse momenten van de les ingezet worden. Hij is geschikt voor groep 1 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen zijn: luisteren, evenredig deelnemen. De tijdsduur is ongeveer vijf tot tien minuten

Werkvormen bovenbouw

1. Interviews

De leerkracht vertelt over welk onderwerp de kinderen elkaar gaan interviewen en maakt tweetallen. De leerlingen bedenken welke vragen zij willen stellen en schrijven ze op. Daarna interviewen de leerlingen elkaar, waarbij ze ook goed doorvragen. Tenslotte volgt de klassikale nabespreking. Deze werkvorm is geschikt om informatie, meningen en oplossingsstrategieën uit te wisselen. Interviewen stimuleert het creatief denken en het tekstbegrip. De leerkracht kan deze werkvorm inzetten als oriëntatie of om de voorkennis te activeren, maar ook als zelfstandige verwerking of reflectieopdracht. Deze werkvorm is geschikt voor groep 5 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: vragen stellen, luisteren en samenvatten wat de ander heeft verteld. De tijdsduur is ongeveer vijftien minuten.

2. Brainstorm

Bij het brainstormen geeft de leerkracht een opdracht aan de groepjes. Een voorbeeld is: Bedenk in drie minuten zoveel mogelijk dingen die je kunt maken van crêpepapier. Ze verzinnen dan in snel tempo ideeën. De leerlingen borduren voort op de ideeën van de andere groepsleden. Elke inbreng is waardevol, ook gekke ideeën. Een van de kinderen is schrijver. Daarna is de klassikale nabespreking van de resultaten. De brainstorm is bruikbaar als oriëntatie of om de voorkennis te activeren. Hij nodigt uit tot creatief denken. Deze werkvorm is geschikt voor groep 3 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren en elkaar de kans geven om inbreng te hebben. De tijdsduur is ongeveer tien minuten.

3. DDU (Denken Delen uitwisselen)

De leerkracht geeft een opdracht of stelt een vraag. De leerlingen krijgen een á twee minuten om over het antwoord na te denken. Daarna overleggen ze in tweetallen. Tenslotte worden de antwoorden klassikaal uitgewisseld. Het is een handige werkvorm om voorkennis te activeren of om te oriënteren op een opdracht. Maar de leerkracht kan deze vorm ook bij zelfstandige verwerking inzetten. Ook voor reflectie of terugblik is hij geschikt. Deze werkvorm is geschikt voor groep 1 tot en met 8. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen zijn: luisteren en informatie uitwisselen. De tijdsduur is ongeveer vijf minuten.

Evaluatie/reflectie

Groep 1,2,3

In groep 1,2,3 werken we met een themamuur.

Dit is een plek in de klas of bij de klas in de buurt. Dit wordt een verzamelplek van alle kennis die we opdoen over een nieuw thema.

We starten het nieuwe thema met een woordweb. Door een woordweb te maken activeren we en brengen we de voorkennis in kaart. Vanaf groep 3 zullen we ook leervragen gaan opstellen. Wat willen we leren over dit thema? Dit komt (samen) op de themamuur te hangen. We maken het woordweb met woorden en tekeningen/plaatjes in 1 kleur. Halverwege het thema gaan we opnieuw bekijken wat we al weten over dit thema. We vullen het bestaande thema aan met een andere kleur. Op deze manier zie je het woordweb (en dus de kennis) groeien.

Op de themamuur hangen we ook (een aantal) van de opdrachten/taken/knutselwerkjes op die passen bij het thema, en waar mogelijk melden we het doel erbij.

De doelen waar we aan werken passen we (waar mogelijk) aan aan het thema.

Er wordt op het weekrooster een vast moment opgenomen waarop we met de klas naar de themamuur kijken en evalueren en reflecteren op ons handelen en ons werk.

De themamuur is een manier van reflecteren en evalueren op groepsniveau. De hele dag door gebeurt dit op individueel niveau.

We werken met 4 thema's per jaar. We willen elk thema graag op een bijzondere manier openen, zodat het thema meteen tot leven komt en de betrokkenheid van kinderen geactiveerd wordt. Elk thema willen we ook afsluiten, op een manier waarbij we graag de ouders betrekken. Hiermee willen we de ouderbetrokkenheid vergroten.

Na elk thema maken we een foto van de themamuur en slaan die op op de gezamenlijke schijf in het mapje 'Themamuur groep 1-2-3'. Deze manier van werken willen we bespreken op gezamenlijke studiedagen, hierbij maken we gebruik van de foto's.

Groep 4-8

Afgelopen schooljaar hebben we ons gefocust op reflecteren in de klas. We zijn gestart met reflecteren op het vakgebied rekenen en hebben de volgende afspraken gemaakt.

Aan het begin van het blok maken de leerlingen allemaal een schaduwtoets over de stof van het aankomende blok. Sommige stof zal nog erg moeilijk zijn, omdat leerlingen dit nog niet kennen, maar andere dingen zullen leerlingen wellicht toch al kunnen.

Na het maken en nakijken van de schaduwtoets, hangen de leerlingen hun wasknijper op de "boomhutkaarten".

Deze hangen voor in de klas: Voor ieder doel van het blok hangt een boomhut. De leerlingen hangen de wasknijper met hun naam op de hoogte die laat zien hoe ver ze zijn met dit doel.

Ladder: Ik vind dit nog erg moeilijk. Ik heb extra instructie en hulp nodig.

Boomhut: Ik begrijp dit doel al aardig. Ik kan zelfstandig een eind komen, maar heb soms nog wat hulp nodig.

Top van de boom: Ik begrijp dit doel volledig. Ik kan een ander helpen.

Uiteraard zit er ook ruimte tussen deze keuzes.

Na iedere les kijken de leerlingen hun werk na en passen ze de wasknijper aan, om te kijken of ze vooruit gaan, achteruit gaan of blijven hangen. Dit zijn momenten waarop de leerkracht om meer toelichting kan vragen. Na de controletoeets van het blok is het moment om te kijken of de leerlingen inderdaad op de juiste plek op de boom hingen.

In groep 7 en 8 wordt ook steeds meer gereflecteerd op spontane momenten. Doordat leerlingen meer vrijheden krijgen, moeten ze ook vaker hun keuzes verantwoorden. Hierbij gaat het om keuzes in werkplekken, samenwerking en materialen bijvoorbeeld. Gesprekken met de leerkrachten over deze keuzes zijn van groot belang om de leerling verder te helpen in zijn of haar werkhouding.

Nakijken

De leerlingen kijken na het werk hun werk met groene pen na. De leerling kijkt kritisch naar zijn eigen werk en wordt hierdoor bewust van zijn eigen kunnen. heeft de leerlingen nog vragen of zijn er te veel fouten, dan schrijft de leerlingen een hulpvraag op een post-it en plakt deze bij de betreffende opdracht. het schrift gaat in de What's app bak en de leerkracht komt hier op een later moment bij de leerling op terug.

Dalton in groep 1-2

Dagritmepakket

Een hulpmiddel om de dag voor de kinderen te ordenen is het dagritmepakket.

Dit pakket bestaat uit een aantal kaarten met afbeeldingen die de verschillende activiteiten voorstellen die voor het bewuste dagdeel gepland staan. Deze activiteiten worden aan het begin van het dagdeel op volgorde neergezet. Het gebruik van het dagritmepakket brengt ordening en geeft de kleuters rust.

Takenbord:

De leerlingen in groep 1-2 hebben per week drie verplichte taken; een rekentaak, een motoriektaak en een samenwerk/taaltaak. Op maandag wordt er door de leerkracht een taakuitleg gegeven en de samenwerктаak wordt samen met het maatje gepland.

Als een leerling een taak wil doen, plaatst hij zijn foto op de lijn van de betreffende taak. Daarna pakt de leerling de materialen uit de kast, zoekt een plekje en gaat aan het werk.

Als de taak klaar is worden de spullen opgeruimd en wordt een magneetje in de kleur van de dag geplaatst en gaat het kind verder met kiezen.

Als de *dalton/keuze* tijd voorbij is en de taak is nog niet af, dan gaat de taak in de *terug* in de kast en de foto blijft staan op planbord. Het volgende *dalton/keuze* moment gaat de leerling hiermee verder.

De leerlingen mogen ook de taak van het volgende niveau maken als ze dat zelf willen.

Daltonbord

Kinderen kunnen zelf aan de symbolen op het keuzebord zien welke hoeken/ activiteiten er nog vrij zijn en maken vervolgens hun keuze. Met hun foto geven ze op dit bord aan wat ze hebben gekozen.

- ✓ Een picto geeft de te kiezen hoek/activiteit weer.
- ✓ De onderstaande vakjes geven het aantal leerlingen weer dat aan deze activiteit/in deze hoek mag spelen.
- ✓ Er is geen tijdslimiet voor hoe lang een kind in een hoek mag spelen.
- ✓ Het aanbod van de hoeken en de inhoud van de kasten wisselt per thema.
- ✓ De hulpjes van de leerkracht maken aan het eind van de speel/werkles het kiesbord leeg en zetten de foto's terug op de oorspronkelijke plek.
- ✓ Minimaal 1 keer per week selecteert de leerkracht een aantal materialen waar de kinderen uit kunnen kiezen tijdens het spelen en werken. Dit kunnen nieuwe materialen zijn, materialen die de kinderen zelf niet zo snel kiezen of materialen gekoppeld aan de doelen van die periode. De kinderen leren op deze manier nieuwe materialen kennen en spelen met dingen waarmee ze anders misschien niet zo snel zouden spelen.
- ✓ Opruimen: 5 minuten voor opruimtijd vertelt de leerkracht dat er nog 5 minuten gespeeld kan worden. Na die 5 minuten gaat het hulpje de klas rond en laat de kinderen weten dat het tijd is om op te ruimen. Iedereen ruimt zijn eigen werk op en zet zijn stoel (en die van zijn maatje) in de kring.

Kwartiertjeskring

In de kleutergroepen wordt er thematisch gewerkt met een beredeneerd aanbod doelen van Mijnkleutergroep (MKG). De doelen worden aangeboden in grote kringen, kwartiertjes (kleine) kringen, hoeken en taken. De leerlingen worden door de leerkrachten geobserveerd en de observaties worden bijgehouden in MKG.

Elke week staan er 4 doelen centraal die in de klas aangeboden worden. Meestal zijn dit een taaldoel, een rekendoel, een fijne motoriekdoel en een grove motoriek doel. Één van die doelen wordt gebruikt voor de kwartiertjeskring die drie keer per week gegeven wordt. Tijdens deze kringen wordt het doel op 3 verschillende niveaus aangeboden en observeren we de leerlingen gericht. De doelen komen ook terug in de hoeken en de taken

Uitgestelde aandacht

Voor verlengde instructie of pre-teaching wordt tijd gemaakt tijdens de speel/ werklessen.

De procedure om de leerlingen is als volgt:

- Langslopen en melden dat je zo uitgestelde aandacht gaat doen. Pompom op de tafel waaraan je uitgestelde aandacht gaat doen, zodat kinderen weten dat ze daar niet kunnen zitten.
- Rode stip bij Pompom op schoot
- Uitleg: wat moet je doen als je een vraag hebt?
 1. nog een keertje goed kijken.
 2. maatje vragen.
 3. kaartje in de houder.
 4. even overslaan en verdergaan of ander werkje zoeken. **Laat een kind dit benoemen.**
- Je mag niet bij de juf komen
- Uitgestelde aandacht uitvoeren eventueel de timetimer aanzetten.
- Na afloop laat je weten dat de uitgestelde aandacht afgelopen is en zet je de stip op groen. Daarna gaat de leerkracht eerst bij de kinderen langs die een kaartje in de houder hebben gedaan.

